

[Første næstformand]

Redegørelse om beskyttelse af Jyllands vestkyst.

(Redegørelse nr. R 6).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Redegørelsen vil komme til forhandling torsdag den 25. marts 1982.

Medlemmer af folketinget Pelle Voigt (SF), Margrete Auken (SF), Gert Petersen (SF) og Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker til indenrigsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvordan og hvornår agter ministeren at forbedre de civile værnepligtiges stadig dårligere vilkår?«

(Forespørgsel nr. F 14).

Udenrigsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konvention om forbud mod eller begrænsninger i anvendelsen af visse konventionelle våben, som må anses for at være unødigt skadevoldende eller for at ramme i flæng. (Beslutningsforslag nr. B 24).

Udenrigsudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af tillægsprotokol til Genèvekonventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i internationale væbnede konflikter (Protokol I) og af tillægsprotokol til Genèvekonventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i ikke-internationale væbnede konflikter. (Beslutningsforslag nr. B 25).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Lis Møller (KF):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om invalidpen- sion m.v. (Ophævelse af indtægtsregulering af invaliditetsydelse).

(Lovforslag nr. L 159).

Jeg skal i øvrigt henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Inge Krogh (KrF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse.

(Lovforslag nr. L 160).

Jeg skal i øvrigt henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Agerschou (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om tilbage- trækning af regeringens henstilling til kommu- nerne om at overholde visse økonomiske ram- mer.

(Beslutningsforslag nr. B 54).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsfor- slaget og de bemærkninger, der ledsager det- te.

Tørnæs (V):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om erstat- ningsregler for skade på fiskeriredskaber m.v.

(Beslutningsforslag nr. B 55).

Jeg skal i øvrigt henvise til forslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager beslut- ningsforslaget.

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse af 18/3 82 til folketinget om beskyttelse af Jyllands vestkyst.

(Redegørelse nr. R 6).

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Han- sen):

1. Arbejdet med dige- og kystbeskyttelsen af den jyske vestkyst er i løbet af 1970erne blevet forstærket i forhold til den nærmest foregående periode. Den største opgave har været tilvejebringelsen af en forøget digebe- skyttelse på den sydvestjyske vadehavskyst, hvor der er anvendt ca. 240 mill. kr. i løbet af en 5 års periode. Opgaven er løst i et øko- nomisk, teknisk og administrativt samarbejde mellem staten, amtskommuner og kommu- ner.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Ved ophævelsen i 1970 af Thyborønloven fra 1946 blev det forudsat, at der blev truffet foranstaltninger til sikring af Thyborøn by. Til opfyldelse heraf og på Limfjordstangerne som helhed har staten siden 1973 anvendt 30-35 mill. kr.

Det tredje forhold af afgørende betydning for dette aktivitetsfelt er kystinspektorets udarbejdelse af tre rapporter om forholdene på strækningen fra Lodbjerg i nord til Nymindegab i syd, nemlig rapporterne »Limfjordstangerne 75«, »Thorsmindetangerne 78« og »Holmsland Klit 80«. Rapporterne er et forsøg på at se visse af de grundlæggende problemer, der er forbundet med kystbeskyttelsesaktiviteter på denne strækning, i en vis sammenhæng. De giver ikke definitive løsninger, men kan tjene som vejledning ved valg af den politik, der kan anlægges, og som basismateriale for de konkrete beslutninger, der må træffes.

2. Det forhold, der afføder den grundlæggende vanskelighed ved en beskyttelse af Jyllands vestkyst på denne strækning, er, at kysten generelt set er under tilbagerykning. Den kan være af vekslende størrelse fra strækning til strækning. Nogle steder ligger kysten fast eller næsten fast. Forholdene kan veksle i tid. Mange faktorer gør sig gældende, deres samspil er yderst kompliceret, og man kender ikke dette samspil i detaljer. En total standsning af kysttilbagerykningen er anset for en uoverkommelig opgave - i første række af økonomiske grunde. En dokumentation herfor har ikke tidligere foreligget. Rapporterne forsøger imidlertid at give en sådan. Det må understreges, at der alene er tale om en forsøgsmæssig vurdering for at illustrere de grundlæggende tekniske og økonomiske problemer, der foreligger. Med andre ord: rapporterne prøver at svare på, hvorledes opgaven i givet fald kunne tænkes løst, og hvad det ville koste.

Efter kystinspektorets opfattelse er der ikke tvivl om, at den grundlæggende foranstaltning, der må tages i anvendelse, hvis kysttilbagerykningen skal formindskes, er kystfodring, det vil sige kunstig tilførsel af materialer, typisk sand og ral, til strand og kystnær zone. Dette skal ses på baggrund af, at der ifølge rapportens teoretiske beregninger årligt føres omkring 3,7 mill. m³ materiale bort fra kyststrækningen Lodbjerg-Nymindegab. Det er hovedsagelig klitområder, der

eroderes (nedbrydes og føres bort). Klitbræmmen langs kysten og tangerne foran Limfjorden, Nissum Fjord og Ringkøbing Fjord bliver derved stadig smallere, idet tidligere tiders sandflugt, blandt andet af hensyn til foretagne bebyggelse, er standset. Sandflugt og lejlighedsvis havgennembrud sørgede tidligere for, at materialer blev transporteret fra tangernes vestside mod øst, hvorved såvel klitbræmmens som tangens bredde kunne opretholdes.

Andre foranstaltninger i form af visse faste værker kan komme i betragtning, når kysttilbagerykningen søges forsinket, men kystfodringen må efter kystinspektorets vurdering være den basisforanstaltning, der må bringes i anvendelse. Imidlertid må det fremhæves, at muligheden for at foretage en kystfodring i det omfang, der her er tale om, langtfra er en given ting. For det første er det uvist, om de nødvendige sandmængder kan tilvejebringes inden for det område, der kan komme i betragtning. For det andet er det forbundet med væsentlige entreprenørmæssige problemer at pumpe sand fra havet ind på en åben kyst. Et forsøg foretaget i 1981 har frembudt betydelige vanskeligheder.

Hvis man nu forudsætter, at de nødvendige mængder materiale kan skaffes, bliver det næste spørgsmål, hvad en standsning af kysttilbagerykningen ville koste. Kystinspektorets skønner, at der alene til kystfodring måtte anvendes godt 80 mill. kr. om året (i prisniveau juni 1980 og ekskl. moms). Hertil kommer udgifter til forskellige faste værkers anlæg og vedligeholdelse. Også en generel reduktion af kysttilbagerykningen til f.eks. 2 m om året vil kræve en særdeles betydelig årlig udgift.

Min konklusion heraf er, at der hverken teknisk eller økonomisk er fornødent grundlag for på indeværende tidspunkt som principielt mål at vælge at standse kysttilbagerykningen totalt eller over hele strækningen generelt at nedsætte tilbagerykningshastigheden væsentligt. Vi har endnu ikke den nødvendige viden til at træffe en sådan beslutning, og de økonomiske konsekvenser må anses for at være for store.

Det må bemærkes, at kystfodringsmetoden er relativt ny her i landet, og at de nærmeste års aktivitet på feltet sikkert vil bibringe os en større erfaring, som vil kunne komme til nytte på lidt længere sigt. Såvel på baggrund

[Ministeren for offentlige arbejder]

heraf som ud fra økonomiske betragtninger finder jeg, at man på indeværende tidspunkt bør lægge rammen om et program for beskyttelse af den jyske vestkyst for den nærmeste 5-10 års periode. Opgaven bliver da at finde de mest påtrængende opgaver og søge dem løst.

3. Det er naturligt først i nogle hovedpunkter at gennemgå den strækning, som de tre rapporter dækker, men jeg vil forudskikke den bemærkning, at der er væsentlige opgaver også på resten af Jyllands vestkyst. Om den i rapporterne omhandlede strækning skal jeg bemærke følgende:

a) For *Limfjordstangernes* vedkommende er de foranstaltninger, som rapporten fra 1975 bringer i forslag, med mindre modifikationer bragt til udførelse. I øvrigt er udgangspunktet for bedømmelsen af kystsikkerheden på denne strækning, at der med hjemmel i Thyborønloven fra 1946 øst for tangerne eller i disses østlige del er anlagt sikkerhedsdæmninger.

Det må imidlertid understreges, at man ved vurdering af tangernes totalsikkerhed mod brud ikke kan regne med noget bidrag fra havdigerne bortset fra strækningerne foran Thyborøn og Agger byer. Et brud på havdiget på Agger Tange indtraf under stormfloden den 24. november 1981, og brud vil kunne indtræde igen også i mindre kraftige stormflodssituationer.

Hvad angår *Agger og Thyborøn byers* sikkerhed, er digebeskyttelsen her således udbygget, at den må anses for tilfredsstillende.

Den gennemsnitlige årlige tilbagerykningshastighed er 1,6 m på Agger Tange og 1,1 m på Harboør Tange. Høfder og diger må vedligeholdes og kystfodring foretages i samme omfang som i de senere år. Øjeblikkeligt påtænkes der ikke yderligere foranstaltninger, men nødvendigheden af en forøget indsats i løbet af få år må forudses, hvis man vil søge at bevare tangerne i deres nuværende skikkelse.

b) Syd for Harboør Tange ligger det landområde, der betegnes *Harboørkogen*, og som mod syd strækker sig ned til og med Ferring Sø og mod øst over til Limfjorden.

Kysttilbagerykningen er her fra 1,6 m til 2,6 m om året. Området er beskyttet af diger og så lavtliggende, at det ved digebrud vil kunne blive oversvømmet. En del af digebe-

skyttelsen, nemlig Vrist-Langbjergslette-diget, har længe været erkendt at være for svagt, og diget ved Vrist blev gennembrudt under stormfloden den 24. november 1981. Det er absolut nødvendigt snarest at iværksætte foranstaltninger til sikring af Harboørkogen med dens helårsbebyggelser, bl.a. Harboør og Langerhuse. Nærmest kysten er bygget flere hundrede sommerhuse.

At fastholde den nuværende kystlinies beliggenhed og i denne linie tilvejebringe en tilfredsstillende digebeskyttelse ville bl.a. kræve en meget betydelig årlig kystfodring, og da Harboørkogen som helhed bortset fra sommerhusbebyggelsen kan beskyttes på fuldt forsvarlig måde i en længere årrække ved anlæg af et tilbagetrukket dige, må denne løsning fremstå som den umiddelbart naturlige.

Da sommerhusene ville komme til at ligge foran et sådant tilbagetrukket dige, er det forståeligt, at man fra lokal side har fremsat ønske om for i hvert fald en kortere årrække at søge beskyttelsesforanstaltninger gennemført i den nuværende kystlinie.

Efter en række forhandlinger herom er der opnået enighed mellem Ringkøbing amtsråd, Thyborøn-Harboør kommunalbestyrelse, ministeriet for offentlige arbejder og den på stedet organiserede del af sommerhusejerne om, at man forsøgsvis bør sigte på i hvert fald for en årrække at bevare den nuværende beskyttelseslinie ved en forstærkning af det nuværende dige, anlæg af nogle bølgebrydere (parallelværker ude i vandet) og en årlig kystfodring.

De usikre momenter i dette alternativ er imidlertid dels bølgebrydernes effektivitet, dels omfanget af den nødvendige kystfodring og dermed af udgifterne.

Selv om jeg således mener at kunne anbefale statens medvirken til denne løsning, må jeg bemærke, at nødvendigheden af en revurdering af forholdene i løbet af 5-10 år må forudses.

c) Rapporten »Thorsmindetangerne 78« omhandler strækningen *fra Bovbjerg til Husby Klitplantage*. De kysttekniske problemer, som eksisterer langs denne strækning, kan primært opdeles i tre hovedkategorier: kysterosion, højvandserosion og sikkerhedsproblemet (stormflodsbeskyttelsen).

Ved kysterosionen forstås her både den almindelige nedbrydning, som følger af ky-

[Ministeren for offentlige arbejder]

stens tilbagerykning, og den særlige erosion, som forekommer i læ af udførte anlæg (høfder og havnemoler).

Ved højvandserosion tænkes på angreb under højvande og storm på klinter (Bovbjerg-Mærsk) og strandbred foran diget og på selve diget (Thorsmindediget).

Sikkerhedsproblemet vedrører beskyttelsen af de lavtliggende arealer omkring Nissum Fjord, Thorsminde by og vejforbindelsen til Thorsminde mod oversvømmelse fra havet i situationer med ekstraordinært stort højvande og kraftigt bølgeangreb på kysten. Det må fremhæves, at disse tre problemer er indbyrdes forbundne derved, at løsningen af et af problemerne kan være betinget af en tilfredsstillende løsning af det ene af eller begge de øvrige.

Gennemgangen deles her i strækningen fra Ferring til den nordlige Thorsmindetange og selve Thorsmindetangerne samt strækningen til Husby Klitplantage.

d) Strækningen fra Ferring til nordenden af den nordlige tange foran Nissum Fjord er præget af høfderækken fra Ferring til Fjaltring. Den sydligste benævnes høfde Q og ligger godt 3 km nord for begyndelsen af diget på den nordlige Thorsmindetange.

Høfderne har betydet en væsentlig nedsættelse af kysttilbagerykningen, især i den nordligste del af strækningen, og kystens tilbagerykningshastighed på den høfdebeskyttede strækning forventes årligt at ville andrage fra 0 til 4 m, størst mod syd. Høfderne har imidlertid samtidig haft en alvorlig negativ virkning i form af dannelse af et meget kraftigt og udbredt erosionsområde syd for høfde Q. Erosionsområdet er under fortsat udvidelse ned mod den sårbare tangekyst. Der er i de senere år iværksat forskellige foranstaltninger på stedet. I sommeren 1981 har der som et forsøg været indpumpet sand ude fra havet. Vanskeligheder ved at holde pumpeledningen intakt har bevirket, at forsøget ikke har givet det ønskede udbytte. Under stormfloden den 24. november 1981 blev området stærkt angrebet. Et nylig opført sanddige og det indpumpede sand blev fjernet, ligesom 5-10 m af kyststrækningen blev bortoderet. Mellem høfde Q og Thorsminde forventes en gennemsnitlig årlig kysttilbagerykning på fra 11 til 0 m, størst mod nord.

Høfderne fra Ferring til Fjaltring (høfde Q) må vedligeholdes som hidtil, og visse sup-

plerende foranstaltninger må foretages på denne strækning.

En nedsættelse af kysttilbagerykningshastigheden syd for høfde Q må betragtes som et af de vigtigste led i bestræbelserne for at beskytte Jyllands vestkyst, idet konsekvenserne af den fortsatte tilbagerykning på stedet for den sydfør liggende smalle fjordtange må tages i betragtning. Den stærkt aftagende evne til sandopsamling og strandopbygning fra nord til syd af de sydligere høfder (L til Q) viser, at høfdebeskyttelsen har nået et sådant omfang, at størstedelen af det langs kysten transporterede materiale opfanges af de nordfor liggende høfder. Høfdesystemet skønnes derfor at have nået grænsen for evne til sandopsamling og kystopbygning. Til imødegåelse af den kraftige erosion syd for høfde Q kan en udvidelse af høfdesystemet mod syd derfor ikke anses for en mulighed.

Det væsentligste led i indsatsen på dette sted må derfor blive en konstant kystfodring. Bestræbelserne for at finde en brugbar og økonomisk rimelig fremgangsmåde vil derfor blive fortsat. Midlertidigt vil materialer i en vis udstrækning måske blive tilført fra land-siden, men en indpumpning fra havet må stadig anses for den vej, der må betrædes for at fremskaffe de nødvendige mængder på lidt længere sigt.

Det vil videre blive overvejet at anlægge nogle bølgebrydere på stedet, ligesom andre, supplerende foranstaltninger kan komme på tale.

e) *Thorsmindetangerne* er beskyttet ved et gennemgående dige, der er anlagt af staten i 1940'erne. Kysttilbagerykningen er som anført fra høfde Q i nord til Thorsminde fra 11 til 0 m om året, størst mod nord. Syd for Thorsminde ned til Husby Klitplantage er den 3-4 m om året, størst på tangedelen.

Digebeskyttelsen er visse steder ikke tilfredsstillende. Den er mindst, hvor kysttilbagerykningen er relativt kraftig. Det gælder i den nordlige del af den nordlige tange og visse steder på den sydlige tange samt ud for Fjand badeby. For Thorsminde by må digebeskyttelsen anses for tilfredsstillende, men et gennembrud under stormfloden den 24. november 1981 af diget ud for vesthavnen understreger - uanset en foretagen udbedring og forstærkning - behovet for yderligere sikring af havneområdet.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Bygningen af ledemolerne og i særdeleshed læmolen til Thorsminde havn har i lighed med høfderne på den nordlige strækning bevirket en forøgelse af nedbrydningen syd for havnen. Som anført under punkt c) er der en nær forbindelse mellem erosionsproblemerne og tangernes stormflodssikkerhed, idet denne forringes ved en manglende indsats over for den fortsatte kysterosion.

Som anført under punkt d) må der ved den nordlige ende af den nordlige tange iværksættes en ret betydelig kystfodring. Herudover vil digeforstærkninger være nødvendige på en kortere strækning af den nordlige tange og på den sydligste del af den sydlige tange omkring Fjand.

Syd for indsejlingen til Thorsminde havn har der lejlighedsvis været foretaget kystfodring i de senere år. Denne kystfodring, der kan baseres på den eksisterende havn, må gøres permanent, ligesom faste værker kan komme på tale her.

f) Kystinspektorets tredje rapport omhandler *Holmsland Klit*, nærmere betegnet fra Husby Klit til Nymindegab.

Holmsland Klit udgør med undtagelse af enkelte lokaliteter en effektiv stormflodssikring for hele Ringkøbing Fjord-området, idet der på tangen findes en solid klitrække.

Bygningen af ledemolerne og dækmolen til Hvide Sande havn i henholdsvis 1931 og 1962 medførte læsideerosion af kyststrækningen syd for Hvide Sande. En del af den sydgående materialetransport opsamles nord for læmolen, hvorved revlezonen ud for havnen og et stykke syd herfor presses ud fra kysten med det resultat, at kysten længere mod syd underforsynes med sand. Dette medfører et større bølgeangreb på kysten og en kraftigere erosion af stranden. Dette underforsyningsområde findes ved Årgab og Havrvig. Den voldsomste tilbagerykning forekom ved Årgab fra 1972 til 1973 med ca. 45 m. Under stormfloden den 24. november 1981 er der sket en tilbagerykning på op til 15 m.

For statens regning er der siden 1973 foretaget en permanent kystfodring på en ca. 3 km lang strækning syd for Hvide Sande. Der er i dette tidsrum udlagt mere end 1 mill. m³ sand.

På hovedparten af Holmsland Klit forventes kystens tilbagerykning gennemsnitligt at ville andrage 0,8 m årligt, men ud for Årgab og Havrvig fra 3 til 2 m med tendens til afta-

gen forudsat fortsat kystfodring i det nuværende omfang.

Det vil således være nødvendigt at gøre kystfodringen syd for Hvide Sande permanent. Det kan endvidere overvejes at anlægge nogle bølgebrydere eller andre faste værker på denne strækning.

Herudover må der ske en hovedstandsættelse af en gruppe på 9 høfder ved Husby Klit, som derefter må vedligeholdes. Høfdegruppen har i en lang årrække været tilsandet, men udviklingen nødvendiggør nu, at høfderne atter aktiveres.

g) Det skal til fremstillingen under foranstående punkt a-f) føjes, at det adskillige steder kan vise sig nødvendigt at foretage forskellige supplerende foranstaltninger, som ikke er nærmere specificeret, f.eks. beskyttelse af skrænt- eller klitfod, anlæg af mindre strandhøfder el.lign.

Det må endvidere understreges, at de anførte foranstaltninger alene sigter på, hvad der må anses for nødvendigt at udføre i de nærmeste år. Programmet må løbende ajourføres og udbygges.

4. For så vidt angår den jyske vestkyst i *Nordjyllands og Viborg* amtskommuner (bortset fra Agger Tange) skal følgende oplyses:

a) Efter anmodning fra *Skagen* kommunalbestyrelse har kystinspektorets i 1981 udarbejdet en rapport om kyststrækningen fra Spirbakke Mile på den nordvestlige kyst over Grenen til Damsted syd for *Skagen* havn på Kattegatkysten.

Kommunalbestyrelsen er enig i at følge rapportens forslag om et anlægsprogram bestående af forskellige foranstaltninger såsom bølgebrydere, høfder, skræntfodsbeskyttelse og kystfodring opbygget over en 3 års periode og derefter løbende fortsat.

b) Efter anmodning fra *Hjørring* kommunalbestyrelse har kystinspektorets i 1981 ligeledes udarbejdet en rapport om kystsikring ved *Lønstrup*.

Kommunalbestyrelsen er enig i at følge rapportens forslag om anlæg af skråningsbeskyttelse og bølgebrydere samt foretagelse af kystfodring.

c) *Løkken-Vrå* kommunalbestyrelse har ladet foretage en geoteknisk pilotundersøgelse omkring kystnedbrydningen ved *Nr. Lyngby*.

Denne sag er for tiden på overvejelsernes stadium.

[Ministeren for offentlige arbejder]

d) For den øvrige del af kysten i Nordjyllands og Viborg amtskommuner fra Nr. Lyngby til nordenden af Agger Tange foreligger ikke aktuelle overvejelser. Men hermed er ikke sagt, at problemer ikke kan melde sig i løbet af kortere tid.

5. I Sønderjyllands og Ribe amtskommuner er der som anført i indledningen til denne redegørelse udført meget betydelige digesikringsarbejder i de seneste fem år. Der er dog endnu nogle problemer til dels aktualiseret af stormfloderne i 1976 og 1981.

a) En forstærkning af ca. 1,2 km af *Mandø bydige* har været påtænkt, men dette begrænsede projekt er ikke aktuelt efter stormfloden den 24. november 1981. En revurdering må derfor foretages.

b) *Rejsby dige* blev under begge de nævnte stormfloder væsentligt beskadiget. Diget har en stejl bagskråning, der i væsentlig grad har medvirket til de indtrufne stabilitetsbrud. En ca. 3,3 km lang strækning fik efter stormfloden i 1976 et fladere skråningsanlæg. Det foreslås nu, at resten af diget, ca. 10 km, omprofileres på samme måde.

c) Det skal endelig bemærkes, at staten opretholder visse dige- og hofdeanlæg på *Skallingen*, af hvilke anlæggene på halvøens sydspids skal ses i forbindelse med besejlingen af Grådyb.

6. Det følger af den givne fremstilling, at der kun kan gives omtrentlige oplysninger om de med de omtalte foranstaltninger forbundne udgifter allerede af den grund, at en fastlæggelse af de enkelte foranstaltninger og disses nærmere omfang ikke er foretaget, idet dette kræver en egentlig projektering. De efterfølgende talmæssige oplysninger må derfor kun tages som omtrentlige. De har imidlertid betydning for at give en vejledning om størrelsen af det økonomiske omfang af en kystsikringspolitik efter den foran beskrevne linie. Under udgifter til engangsforanstaltninger er henregnet en koncentreret kystfodringssindsats.

De i det foregående omtalte foranstaltninger, der forudsættes løst i økonomisk fællesskab mellem staten, amtskommuner og kommuner, jfr. punkt 7, anslås til følgende beløb:

Engangsudgifter:	Mill. kr.
Vrist-Langbjergslette	5,0
Høfde Q-Nr. Thorsmindetange	6,0
Sdr. Thorsmindetange-Fjand	4,0

Husby Klit	0,6
Årgab-Bjæregård	3,0
Skagen	7,0
Lønstrup	14,2
Rejsby dige	7,0
Samlet engangsudgift	46,8

I denne oversigt er ikke medregnet beløb til eventuel forstærkning af digerne på Mandø og eventuelle foranstaltninger ved Nr. Lyngby.

Årlig kystfodring og vedligeholdelse:

Vrist-Langbjergslette	2,0
Høfde Q-Nr. Thorsmindetange	5,8
Thorsminde og Husby Klit	0,7
Syd for Hvide Sande	1,3

I alt årlig udgift .....

9,8

Alle beløb er uden merværdiafgift.

Hertil kommer udgifter til foranstaltninger på Limfjordstangerne og på den hofdebeskyttede strækning Ferring-Fjaltring samt til visse anlæg på Skallingen, hvilke udgifter forudsættes *afholdt helt af staten*, jfr. punkt 7, og i hvert fald vil medføre en årlig anlægsudgift på .....

10 mill. kr.

og en årlig vedligeholdelses-

udgift på .....

8 mill. kr.

7. I forbindelse med folketingets behandling af en forespørgsel om kystsikring gav den daværende minister for offentlige arbejder den 31. marts 1981 en redegørelse for, i hvilket omfang staten burde engagere sig økonomisk i foranstaltninger til beskyttelse af landets kyster (folketingets forhandlinger 1980-81 sp. 8985-8992). Et flertal i det daværende folketing sluttede op om regeringens linie, og jeg deler helt de grundbetragtninger, der dengang blev fremført, og som meget kort går ud på følgende:

Staten bør kun engagere sig økonomisk, når væsentlige samfundsmæssige interesser står på spil, og når opgavens størrelse gør det naturligt, at staten træder til. Her tænkes såvel på den geografiske udstrækning og dermed spredningen i interessefeltet som på selve investeringens størrelse. Disse betingelser anses for opfyldt for de under punkt 3-6 foran omtalte foranstaltninger. Opgaven bør

[Ministeren for offentlige arbejder]

principielt klassificeres som en fællesopgave for staten, amtskommunerne, primærkommunerne og i visse tilfælde de direkte beskyttede ejendommens ejere i fællesskab. Dette principielle synspunkt blev tilkendegivet af den daværende minister for offentlige arbejder i en skrivelse af 6. juni 1974 til folketingets udvalg om offentlige arbejder, jfr. også tilkendegivelser fra finansudvalget i påtegninger af 12. juni 1974 og 30. juni 1976 på bevillingsaktstykker. Er den væsentligste interesse på en given strækning beskyttelse af fritidshuse, bør staten ikke deltage.

I betragtning af, at der hidtil har rådet en forskellig praksis med hensyn til, i hvilket omfang de forskellige offentlige kasser har deltaget i løsningen af denne opgave, skulle formålet med denne redegørelse og folketingets drøftelser om den navnlig være på grundlag af forhandlinger med amtsråd og kommunalbestyrelser at fastlægge en principiel linie for statens deltagelse i udgifterne til kystbeskyttelse på Jyllands vestkyst.

Det principielle udgangspunkt må være, at staten, når det findes begrundet, at den i det hele taget deltager, udreder samme udgiftsandel overalt. Denne andel foreslås ansat til halvdelen, idet amtskommuner og primærkommuner forudsættes at bære den anden halvdel, medmindre særlige forhold foreligger. En statsandel på 50 pct. har i praksis været anvendt i betydeligt omfang på dette område. Denne fordelingsnøgle er der gennem forhandlinger opnået enighed om med Nordjyllands, Ribe og Sønderjyllands amtsråd samt de i betragtning kommende kommunalbestyrelser vedrørende de i disse amtskommuner foran omtalte foranstaltninger.

Derimod har der ikke kunnet opnås enighed med Ringkøbing amtsråd og kommunalbestyrelserne i de berørte primærkommuner i denne amtskommune om en tilsvarende ordning. Dette standpunkt må vurderes i lyset af, at staten i denne amtskommune hidtil har afholdt samtlige udgifter til anlæg og vedligeholdelse af dige- og kystsikringsforanstaltninger, og de nævnte myndigheder har givet udtryk for den principielle opfattelse, at denne særstilling for Ringkøbing amtskommune bør opretholdes. At opretholde en principiel særstilling for Ringkøbing amtskommune kan ikke anses for rimeligt, og et sådant standpunkt må anses for uholdbart i forhold til andre berørte amtskommuner og primær-

kommuner. I betragtning af, at der er tale om en nyordning, finder jeg dog, at man – hovedsagelig af historiske grunde og for at gøre nyordningen så lempelig som muligt – uden at bryde med hovedprincippet vil kunne lade staten fortsætte med alene at stå for beskyttelsen af visse strækninger. En sådan undtagelse foreslås gjort for Limfjordstangerne i deres helhed, idet hele Thyborønordningen her spiller ind, for hofdegruppen fra Ferring til og med hofde Q samt for de hidtidige, statslige anlæg på Skallingen.

På baggrund af dette forslag har Ringkøbing amtsråd og de pågældende kommunalbestyrelser under en afsluttende forhandling indvilliget i at påtage sig at udrede halvdelen af udgifterne til visse foranstaltninger, hvis staten i fremtiden ville udrede udgifterne fuldt ud til beskyttelse af en række yderligere strækninger. Da en imødekommelse af dette forslag ville gøre den tilsigtede nyordning illusorisk, har forslaget måttet afvises. Et kompromisforslag fra min side kunne tiltrædes af en enkelt kommunalbestyrelse, men blev afvist af amtsrådet og de øvrige kommunalbestyrelser.

Jeg skal yderligere tilføje, at staten hverken i Nordjyllands amtskommune eller i Ribe og Sønderjyllands amtskommuner efter de trufne aftaler skal påtage sig vedligeholdelsesudgifter, men kun deltage i egentlige anlægsudgifter, herunder til kystfodring i en indledningsfase. I Ringkøbing amtskommune er det, til dels begrundet i vanskelighederne ved som følge af foranstaltningernes art at skelne mellem anlægs- og vedligeholdelsesudgifter, ikke tanken at fritage staten for deltagelse i vedligeholdelsesudgifter på de strækninger, på hvilke en udgiftsfordeling foreslås. Tværtimod kræver de anlæg, som staten påtager sig det fulde ansvar for, en meget betydelig løbende vedligeholdelse, og udgifterne til den almindelige vedligeholdelse af digerne på Thorsmindetangerne er fortsat tænkt afholdt af staten, medens kun større hovedstandsættelser og nye anlæg foreslås henført til fællesudgifterne.

Det er mit håb, at en aftalemæssig ordning for Ringkøbing amtskommune vil kunne træffes, hvis et flertal i folketinget under behandlingen af denne redegørelse giver tilslutning til det standpunkt, som jeg har indtaget. I modsat fald må det overvejes, om man skal lade det være amtsrådets og kommunalbesty-

[Ministeren for offentlige arbejder]

relsernes ansvar, at der på givne strækninger intet foretages til beskyttelse af kysten, eller om en løsning skal søges ad lovgivningsvejen.

Under punkt 3 b er omtalt det særlige problem, som sommerhusbebyggelsen ved Vrist frembyder. Valget af den forsøgmæssige løsning, som foreslås, sker af hensyn til denne bebyggelse, og der må derfor til disse foranstaltninger fra ejerne af denne bebyggelse ydes et bidrag som kompensation for den merudgift, som dette valg medfører. Den organiserede del af ejerne er da også positivt indstillet hertil. Grundejernes andel foreslås fastsat til 25 pct. således, at de resterende 75 pct. deles med halvdelen til staten og halvdelen til amtskommune og primærkommune.

8. Man vil nu spørge, *i hvilken takt* de foreslåede foranstaltninger skal realiseres.

Herom kan jeg sige, at kystinspektoratet på finansloven for 1982 har en ordinær anlægsbevilling på 9,5 mill. kr. og en ekstraordinær bevilling på 5 mill. kr. (På finansloven er opført 6 mill. kr., hvoraf 1 mill. kr. er reserveret til andet end kystsikring. Hertil kommer kystinspektoratets driftsbevilling, men den vil jeg i denne forbindelse lade ude). Omfanget af den kystsikringsaktivitet på Vestkysten, der karakteriseres som anlæg, er således i øjeblikket omkring 10 mill. kr., når bortses fra særbevillingerne til de store digeanlæg i Sydvestjylland og fra de udgifter, som visse kommuner i Nordjylland alene har afholdt. Mit forslag er, at denne aktivitet forøges til et niveau på omkring 40 mill. kr. om året således, at dette beløb omfatter den samlede statslige, amtskommunale og kommunale indsats bortset fra kystinspektoratets driftsbevilling og vedligeholdelsesudgifter i Nordjyllands, Ribe og Sønderjyllands amtskommuner. Jeg finder, at dette er et realistisk mål, når hensyn tages såvel til de økonomiske muligheder som til kystinspektoratets faktiske muligheder for at følge med. Det nævnte tal er naturligvis udelukkende udtryk for et niveau. I betragtning af de mange og meget forskellige foranstaltninger, der er tale om, må betydelige variationer nødvendigvis forekomme.

Hvis folketingets flertal giver udtryk for tilslutning til de retningslinier, der er formuleret i denne redegørelse, vil jeg snarest efter folketingsdebatten forelægge finansudvalget en ansøgning om en tillægsbevilling for året

1982. I forbindelse med de bevillingsmæssige spørgsmål skal jeg gøre opmærksom på, at jeg har forudsat, at kystinspektoratets almindelige medvirken i disse opgaver afholdes fuldt ud af staten, og at det vil være nødvendigt med en mindre forøgelse af kystinspektoratets personale, hvis programmet skal gennemføres i den takt, som det må anses for begrundet og stærkt ønsket fra forskellige lokale myndigheder.

Jeg skal ikke undlade at nævne, at det i høj grad ville være en lettelse, hvis den statslige bevilling på dette felt ikke skulle bindes så stærkt til enkeltforanstaltninger. På grund af de særdeles mange og forskellige enkeltopgaver, det hurtigt vekslende behov for omgående indsats visse steder og de mange betalende kasser ville det være en stor fordel, om der i finansårets løb kunne foretages om-disponeringer uden forelægning for finansudvalget. Hvis der i folketinget måtte være forståelse for noget sådant, vil jeg udarbejde fremtidige bevillingsforslag ud fra denne synsvinkel.

9. Et specielt lovgivningsmæssigt spørgsmål skal nævnes. Der er antagelig ikke i lov nr. 235 af 12. juni 1922 om kystsikringsanlæg hjemmel til i henhold til lovens regler at pålægge grundejere at deltage i udgifter til kystfodring, men kun til anlæg af faste værker. Spørgsmålet er aktuelt ved Vrist, hvor kystfodring bringes i forslag som en af flere foranstaltninger. Da selvsagt ikke kun de grundejere, der gennem deres medlemskab af en grundejerforening bindes dertil, skal deltage i udgifterne, kan det ved en ændring af loven blive nødvendigt at skabe den fornødne hjemmel.

10. Det fremgår af folketingets drøftelser om sikring af den jyske vestkyst i 1973, 1976, 1977 og 1981, at der har været en udpræget velvillig indstilling til at lade staten deltage i denne opgaves løsning. Loven om de store digeanlæg i Sydvestjylland blev vedtaget med hele folketingets tilslutning. Det er mit håb, at også det i denne redegørelse fremlagte forslag som det naturlige sidste principielle led i drøftelserne om sikring af Jyllands vestkyst må kunne opnå folketingets tilslutning.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel til arbejdsministeren:

Forespørgsel [om den fremtidige udvikling på arbejdsmiljøområdet] af Mimi Stilling Jakobsen (CD) m.fl.:

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om den fremtidige udvikling på arbejdsmiljøområdet?«

(Forespørgsel nr. F 7. Anmeldt 4/2 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/2 82).

Begrundelse

Mimi Stilling Jakobsen (CD):

Der er især tre grunde til, at centrum-demokraterne har ønsket denne debat i dag om udviklingen på arbejdsmiljøområdet.

Den første er, at de økonomiske konsekvenser af denne lovgivning og dens udmøntning i bekendtgørelser har fået en stigende betydning i de senere år, hvor man jo i øvrigt er enig om, at det, det drejer sig om, er at holde erhvervslivets omkostninger nede og desuden at holde igen på de offentlige udgifter.

Hvis man har et regnestykke, der bare løseligt ser sådan ud, at hovedbekendtgørelsen om arbejdsstedets indretning kan komme til at koste omkring 30 mia kr., at hovedbekendtgørelsen om stoffer og materialer ved sin ikrafttræden kan komme til at koste omkring 300 mill. kr. og pr. år 40 mill. kr., at støjbekendtgørelsen kommer til at koste oppe i nærheden af 9 mia kr., at elevatorbekendtgørelsen kommer til at koste 300 mill. kr., kloakbekendtgørelsen 500 mill. kr., bedrifts-sundhedstjenesten, bare på det nuværende niveau, 100 mill. kr. om året og § 9-kurser 20 mill. kr. plus den tabte arbejdsfortjeneste, så tror jeg, man kan danne sig et indtryk af, at dette er noget, der kan få nogle erhvervsvirksomheder til at mene, at det, de eventuelt måtte komme til at betale i en ekstra dyrtidsportion eller lidt ekstra lønforhøjelser, vil blegne sammenlignet med de beløb, der kan blive påført dem ved denne lovgivning.

Den anden grund er, at der hersker en betydelig usikkerhed på dette område hos alle kategorier af brugere. Hvad er der overhovedet hjemmel til ifølge loven? Hvad er påbud, hvad er kun en vejledning, og hvad er bekendtgørelser? Hvad skal man rette sig efter, hvor langt kan man gå, og hvor meget kan man kræve? Og så alle disse eksempler, som det er føjet med i den senere tid i pres-

sen: er det virkelig rigtigt, kan det virkelig være rigtigt, at osv.?

Og den tredje grund til, at vi har ønsket debatten, er, at miljøloven indeholder en lang række bemyndigelser til ministeren, hvoraf en del er udmøntet i hovedbekendtgørelser, og det er jo ikke få bekendtgørelser og vejledninger i det hele taget, der er sendt ud i den forløbne tid. Der resterer stadig væk vigtige hovedbekendtgørelser, som endnu ligger til overvejelse hos arbejdsministeren, og derfor må det være rimeligt, at folketinget holdet et vågent øje med, hvad der sker på dette område, jfr. også hvad jeg sagde om de økonomiske følger for brugerne.

Man kunne af og til, når man læser disse eksempler – lad dem så være rigtige eller forkerte, holdbare eller ikke holdbare – fristes til at tro, at det, ministeren eller de, der administrerer lovene, i virkeligheden ønskede, var en lov, der bare sagde: alt arbejde er forbudt, men ministeren kan, når særlige forhold taler for det, dispensere fra denne regel.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Inden jeg går over til at besvare forespørgslen, vil jeg gerne knytte nogle enkelte bemærkninger til den motivering, vi netop har hørt.

En ting var jo karakteristisk for fru Mimi Stilling Jakobsens indlæg: ikke ét ord om hensynet til menneskers arbejdsmiljø i det daglige. Ikke ét eneste ord om de tusindvis af menneskelige tragedier, der er opstået som følge af dårligt arbejdsmiljø. Ikke ét ord om baggrunden for, at arbejdsmarkedets parter i begyndelsen af 1970'erne satte sig sammen og udarbejdede et forslag til en ny arbejdsmiljølov. Ikke ét ord om baggrunden for, at et stort flertal her i tinget – jeg indrømmer, at det var, før fru Mimi Stilling Jakobsen blev medlem – bakkede op bag den enige indstilling fra arbejdsmarkedets parter. Ikke ét ord om, at man i sin tid valgte at udforme den nye arbejdsmiljølov som en rammelov, fordi både arbejdsgivere og lønmodtagere ønskede at have en afgørende indflydelse på udfyldningen af rammerne i loven, og fordi man ikke ønskede alt for snærende detaljebestemmelser fastsat i folketinget med det resultat, at man kunne frygte at sidde tilbage med en række uadministrerbare, forældede bestem-